

ANA PLOSNIĆ ŠKARIĆ**Asistentica u Institutu za povijest umjetnosti u Zagrebu****GOTIČKA STAMBENA****ARHITEKTURA GRADA TROGIRA
disertacija****Mentor: akademik Igor Fisković****Disertacija obranjena 21. svibnja 2010. na
Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu,
pred povjerenstvom u sastavu:
dr. sc. Ivo Babić, red. prof.
akademik Igor Fisković, red. prof.
dr. sc. Predrag Marković, izv. prof.
(predsjednik)**

SAŽETAK

Gotička stambena arhitektura Trogira istraživana je iz dva različita aspekta – materijalnih ostataka i pisanih svjedočanstava. Materijalni ostatci obuhvaćaju kuće na kojima je *in situ* sačuvana arhitektonska plastika s formalnim obilježjima gotičkog stila te takvu plastiku odnosno njezine ulomke, koji su u kasnijim vremenima bili izmješteni po pročeljima ili potpuno uklanjani te se danas čuvaju u Lapidariju Muzeja grada Trogira. Ti su ostatci promatrani dvojako: istraživana je organizacija, funkcija i oblikovanje stambenih prostora te osobitosti i mijene pripadajuće im arhitektonske plastike. Uz terenska istraživanja i analizu historiografskih izvora i literature, podatci o stambenim građevinama i prostorima, graditeljima, klesarima, kiparima i drvodjelcima, dakle osobama onih zanimanja za koja se može pretpostaviti da su izravno sudjelovali u gradnji kuća, zasnovani su na istraživanju cijelog korpusa sačuvanih arhivskih dokumenata, ponajprije bilježničkih i sudskih spisa 14. i 15. stoljeća.

Gotička stambena arhitektura Trogira nastala je preoblikovanjem zatečenih starijih struktura. U smislu podjele i organizacije prostora te podjele funkcija, trogirski spomenici podvrgavaju se općenitim zakonitostima srednjovjekovne stambene arhitekture: gospodarski prostori smješteni su u prizemljima, stambeni na katovima, a oni reprezentativni

mahom na prvom katu. Osnovno obilježje, vidljivo tek na većim sklopovima, je težnja za oblikovanjem zakritog dvorišta opremljenog trijemom. Upravo iz načina na koji se u već gusto izgrađenom gradskom tkivu uspjelo ostvariti takvo dvorište te oblikovati trijem doneseni su i zaključci o tipologiji. Arhivski podatci pokazuju da su ti sklopovi uglavnom bili u vlasništvu pripadnika patricijskih rodova te da se njihov perimetar mijenjao. Ti pokazatelji također svjedoče o učestalim podjelama kuća po vertikali i horizontali, ali i pripajanjima susjednih prostora; upravo dinamika pregradnji iskazuje se kao jedna od bitnijih karakteristika gotičkog stambenog graditeljstva. Podatci koje spisi nude za kuće na prostoru Prigrađa (*burgus*) pokazuju da su se na tom prostoru još u 15. stoljeću u najvećoj mjeri nalazile drvene kuće ili zemljišta koja su se davala u najam upravo za gradnju istih.

Arhitektonska plastika razmatrana je u zasebnim poglavljima. Za svaki se od karakterističnih motiva nastojalo ustanoviti vrijeme pojave, predlošci odnosno uzori po kojima je izrađivan te vremenski opseg unutar kojeg ga nalazimo. Kao predloške unutar grada nalazimo pojedine dijelove sakralnih zdanja, oblikovane u 14. odnosno 15. stoljeću, zatim javna zdanja, među kojima istaknuto mjesto ima Komunalna palača, ali također i arhitektonsku plastiku reprezentativnijih privatnih kuća. Pojedini motivi odnosno oblici usvajani su i kroz dodire s mletačkim graditeljima i klesarima. Arhivski podatci, posebno oni iz 15. stoljeća, svjedoče i o većem broju klesara iz drugih dalmatinskih gradova koji su dulje ili kraće vrijeme djelovali u samom Trogiru, ali i o importu gotovih izrađevina.

Težnja za ostvarivanjem zakritog dvorišta opremljenog trijemom iskazuje se kao opća karakteristika tog doba i u gotičkoj stambenoj arhitekturi u drugim dalmatinskim gradovima. Motivi i oblici prisutni na arhitektonskoj plastici trogirskih kuća prisutni su i u drugim dalmatinskim gradovima, ali je vrijeme u kojem se javljaju, način na koji dolaze te rasprostranjenost nužno propitivati za svaki grad zasebno, dok se komparirati mogu tek zaključci proizašli iz takvog istraživanja. ✕